

danji občinski tajnik Keršovani iz Marezig ter troje gospodov iz Kopa. Občinski tajnik Kosmina in dvojce drugih mož iz Dekanov so prišli pa prepozno. Tov. Kurec, župan marezijski i. dr. so izpričali svojo odsotnost. — Po sestanku sem povabil tovariše in prijatelje na kozarec rujnega. G. Kosmina je „za kazeno“ pregledal naše žepne in vzel iz njih 10-44 K za Ciril-Metodovo podružnico v Dekanih. Pamniti je, da je bilo to 28. dne meseca. — Zdej me pa obhaja strah — ne da mi morda grob izvrže kosti ali da oslepim, ne — ampak: Med nami Slovenci vzplamti vsaka novost liki plamen iz slame, ki se hitro uduši. Če bom mogel torej poročati, da se je udeležilo drugega roditeljskega sestanka pri Sv. Antonu 40 roditeljev, bom zadovoljen. — Želim čitati v „Tovarišu“ čimprej poročil — kakor zadnjič rečeno — iz drugih krajev slovenske Istre. — Vaš J. V.

Okrajna učiteljska društva na Kranjskem prosimo, da plačajo letnino „Slovenskemu deložnemu učiteljskemu društvu“.

Josip Travno sliko iščemo. Kdor jo ima, bodisi samega ali pa v kaki skupini, s katere bi ga fotografskim potom posneli, jo blagovoli poslati tovarišu Dimniku v Ljubljano. Travno sliko nujno rabimo za „Tovariševo“ jubilejno številko. Tudi zadno A. Žumrovo sliko, ko je bil že odlikovan iščemo. Kdor jo ima, jo blagovoli poslati tov. Dimniku. Slike se bodo po uporabi nepokvarjene vratile.

Matej Močnikovo sliko že imamo. Posnel jo je tukajšnji fotograf Berthold iz neke skupine prav dobro. Kdor si hoče to sliko kupiti, jo dobi pri fotografu Bertholdu po eno krono.

Kmetijska šola na Grmu ima letos 10 drugoletnikov in 22 prvoletnikov. — Izmed učencev prvega tečaja je 21 Kranjec in 1 Štajerc, zimski tečaj šteje 9 učencev, letni pa 13.

Sulferajnsko šolo mislijo ustanoviti Nemci na Glincah pri Ljubljani, ker se jim sedaj bae toliko otrok iz Gline, Viča in Božne doline potuji na slovenske šole na Viču. Hm!

Uspesobljnostni izpiti za ljudske in meščanske šole so se pred ljubljansko izpraševalno komisijo končali. Izpise so napravili sledeči kandidati in kandidatnje, in sicer: za meščanske šole: Leopold Levstik v Krškem in Helena Petričič v Ljubljani, oba z nemškim učenim jezikom. Dopolnilne izpise so napravili: Elizabeta Matko iz Gornjega grada iz verouka; Valentin Mikuš, nadučitelj v Prečni, iz nemškega učnega jezika; Josip Roš, učitelj v Dolu, iz verouka; za ljudske šole z nemškim učenim jezikom: Kristina Sattler v St. Vidu nad Ljubljano, Angela Zurec v Prečni; za ljudske šole s slovenskim in nemškim učenim jezikom: Slavoj Dimnik v Trstu, Ivan Gabrovšek v St. Petru, Tit Grčar na Raki, Gabriel Grile na Studencu pri Krškem, Josip Jerše v Kapelah pri Brezicah, Milko Jerše v Ormožu, Ljudevit Mikolič v Ribnici, Karel Mravljak v Čadramu, Karel Perko v Smihelu pri Novem mestu, Fran Riglar v Hotičah, Karel Rostohar v Kostanjevici, Josip Wagner v Spodnji Šiški, Marija Arzelin v Ljubljani (z odliko), Ana Bantan v Bavtavi, Frančiška Bedenk v Kropi, Viljemina Beniger v Ribnici, Angela Cerar v St. Jurju, Doroteja Debeljak v St. Vidu pri Grobelnem, Neža Detela v Ljubljani, Ana Erzica v Semiču, Antonija Fabjan v Celovcu, Terezija Furlan na Igu, Rozalija Goli v Trstu, Ana Gorjup v Trbovljah, Fran. Grom v Zgor. Tuhinju, M. Kastelec v Mekinjah, Ana Kenda v Kamniku, Julijana Kobal na Drenovem griču, Ana Lebar v Ljubljani, Marija Likar v Mokronogu, Ivana Logar v Trnovem, Marija Luckmann v Ljubljani, Ana Mach v Ljubljani, Ema Mencin v Ljubljani, Ivana Meseč v Čerčevi vasi, Katarina Miglič v St. Jurju pod Kumom, Hermina Pellian v Spod. Šiški, Ana Pirc-Gabrič v Zabukovju pri Sevnici, Marija Pleško na Dunaju, Olga Poženel v Trstu, Pavla Rihar v Ljubljani, Marija Rojnik v Orli vasi pri Braslovčah, Ernestina Rozman v Šmartnem pri Kranju, Marija Sodnik v Šmarju pod Ljubljano, Elizabeta Steyer v D. M. v Polju, Roza Svetlič v Ježici, Ana Šiška v Ribnici, Marija Tavčar v Kopanju, Julijana Toplikar v Ljubljani, Frančiška Triller v Ljubljani, Ivana Valenčič v Dobravi pri Kropi, Berta Valenta v Šmarju pod Ljubljano, Slavica Vencajz pri Sv. Andreju na Koroškem, Viljemina Vidic v Poljanah, Katarina Vilhar v Koritnicah, Cecilija Vilman na Jesenicah, Marija Vodušek na Dunaju.

Izpiti učiteljske usposobljenosti na moškem učiteljskem v Gorici so skončali pretekli četrtek. Prijavljenih je bilo 94 kandidatov in kandidatnj. En kandidat je napravil izpit z odliko, 90 je usposobljenih in padli so trije.

Preizkušnje usposobljenosti za ljudske šole so se vršile v Gorici pred izpraševalno komisijo ravnokar minola dva tedna. Preizkušnje so napravile sledeče dosedanje začasne učiteljice: Baje Stefanija, Cigoj Zinka, Čičigoj Marija, Čok Irma, Fa-

kin Marija, Godina Marija, Heren Marta, Jevšek Gizela, Havel Karolina, Macarol Ana, Mithans Marija, Mozetič Ivanka, Poljšak Felicita, Sancein Avrelja, Sorčan Marija, Strel Ana, Šmid Adela, Tomšič Stefanija, Trdan Marija (z odliko), Vatovec Josipina, Vrežec Vida, Ziegler Sabina.

Za slovensko šolstvo v Trstu. Pol društvo „Edinost“ sklicuje na 5. december t. l. velik javen shod v Trstu, na katerem se bo razpravljalo o slovenskih zahtevah glede ljudskih šol.

Dihur umoril dete. Dve leti staro dete rodovine Wickeke blizu Kolina ob Benji napadel dihur ter ga na vratu tako razmesaril, da je izkrevavelo. Ko je prišla mati je bilo dete že mrtvo.

Za „Sildmark“ so nabrali na „Schillerjev dan“ novembra meseca po večini visokošolci 28.194 kron.

Ponemčevanje Brega pri Ptuj. Dne 22. novembra se je ustanovila na Bregu pri Ptuj podružnica Schulvereina.

Razširjene so ljudske šole na Karolinski zemlji in v Zgornji Šiški v trirazrednico, v Dolenji vasi pri Ribnici v štiri-razrednico.

Imenovanje. Dež. odbor je imenoval drž. kletarskega nadzornika Iv. Belleta za ravnatelja na kmetijski šoli v Gorici, Josipa Zidaška za strok. učitelja na slov. kmet. šoli v St. Jurju ob j. ž.

Stroške za šolarsko kuhinjo v Vojniku pri Celju je dovolil nemški „Schulverein“ v svoji zadnji seji.

Za izboljšanje slovenskega pouka na nemških šolah v Trstu je vložil dr. Rybač v državnem zboru interpelacijo na naučnega ministra.

Na meščanskih šolah za dečke je dovolil dež. šol. svet na Kranjskem hospitirati tudi deklicam pod gotovimi pogoji. Deklice bodo v prostih odmorih med urami zapustile šolsko sobo in bodo skupaj. Vstopile bodo v šolsko sobo z učiteljem.

Iz šolske službe na Kranjskem. Imenovani so za nadučitelje: Jos. Mihelič iz St. Lovrenca v Predvor; Melhior Dolenec iz Črnomlja v Železniku; Jos. Lipovec v Bukovem; Bogomir Fegic iz Studenega v Nadanje selo; Alojzij Ponikvar iz Vel. Trna v Soro. — Prestavljena je Franja Vilhar iz Šembij v Nadanje selo. — Stalno sta imenovana: Rudolf Poljanec v Šmartnem pri Litiji; Stefanija Pogorelec v Starem Kotu. — Gospé Grile-Dostal v Loškem potoku in Vidi Vrežec na Studencu menjata svoji službeni mesti. — Učiteljica Marija Tome pri Sv. Križu pri Litiji dobi enoletni dopust. — Stalno upokojena je Marija Galle v Cerkljici. — Namesto na dopustu se nahajajočega učitelja Edvarda Bohinca pride v Cerklje pri Krškem suplentinja Angela Sakočnik. Namesto obolele učiteljice Elvire Bernot pride v Veliki Podlog suplentinja Alojzija Maurin.

V. J. Harliček a bratr, v Podčrbrady (Kralj. Češko), slavnoznani izvozni dom modnega in rokotvornega blaga, otvoril je božično razprodajo po znižanih cenah in pošilja v izbero vsakemu, ki se sklicuje na naš list, zbirko vzorcev blaga za gospe in dame, namiznih in kavčnih garnitur, robcev, brisač iz Havličkega blaga, pripravna za božična darila poštne prosto. — Priporočamo c. učitelstvu to rekelno in solidno prvo češko tvrdko v naročitev.

Solsko zdravstvo.

Šolski zdravniki.

Razne kulturne države so že zdavno uvedle v šole zdravniška preiskovanja, ki imajo namen, da skrbijo za higieno šolskih otrok v šolskih poslopih.

Naša ljuba Avstrija, ki je dosedaj še vedno našla potrebnih milijonov za topove in bojne ladje, dočim na šolskem in higieničnem polju skopari, se tudi ni več mogla ustavljati vseobči zahtevi po šolskih zdravnikih.

Končno je bila namreč tudi pri nas izdana naredba naučnega ministrstva, ki se z njo uvaja šolsko-zdravniška služba.

Šolski zdravniki se po tej naredbi nameščajo za sedaj samo za moška učiteljska in pričnejo poslovati že decembra t. l.

Glavna naloga šolskih zdravnikov bo sledeča: Začetkom vsekega šolskega leta bodo natančno preiskovali učence, na kar bodo izključali one, ki jih bodo spoznali nespodobnimi za šolo v zdravstvenem oziru, in pa take, ki bodo kazali znake kake epidemične bolezni.

V dobi prvih dveh šolskih mesecev bodo ostali učenci zorniško nadzirani in jih bodo preiskovali; zdravnikom bodo na razpolago posebne vprašalne pole, ki jih bodo starši učencev morali izpolnjevati z vsemi potrebnimi podatki glede zdravstvenega stanja učenca.

Kakor hitro dozna zdravnik za kako bolezen na učencu, bo moral to nemudoma sporočiti staršem pismenim putem.

Ne bo pa naloga šolskih zdravnikov, da bi lečili bolne učence.

Oni učenci, ki bi oboleli na važnih telesnih organih, se bodo morali stalno voditi v evidenci v svrhu posebnega nadziranja tudi po prebiti bolezni. Šolski zdravnik bo posejal šolo

najmanje enkrat vsak mesec, vsak posamezen razred pa vsaj po enkrat v zimskem in poletnem semestru.

Poseti bodo veljali ne le učencem, ampak tudi šolskim napravam in posloju sploh.

Naredba naučnega ministrstva vsebuje razen teh glavnih določil še podrobnosti navodila za zdravniške o periodičnih pregledovanjih šolskih poslopih, o postopanju v slučaju epidemij, kakor tudi o službeni tajnosti in o sestavi letnih poročil šolskih zdravnikov.

Solo za jetične otroke. V Čikagu so na mestne stroške ustanovili šolo za jetične otroke. Šola je podobna mestu iz samih šotorov.

Škodljivost kajenja za ženske so dokazali zdravniki s številnimi poizkusi. Živali (morske prešičke, kunce itd.), ki so jih izpostavili vplivu tobakovega dima in jim dasi rživati vodo, v kateri je bila razredčena tobakna žlindra, so rodile vedno mrtve mladiče. Pri delavkah v tobaknih tvornicah se pogosto pojavljajo prezgodnji porodi, živi rojeni otroci pa so slabotni in zgodaj umro. Kajenje tobaka je jako škodljivo za ženske, in neka zakonska predloga v angleškem parlamentu se temeljito bavi s kajenjem otrok in sploh mladoletnih oseb.

Pouk v zdravilstvu na ženskem učiteljskem. Že od l. 1900. je deloval šolski svetnik in ravnatelj goriskega ženskega učiteljskega, prof. Stefan Križnič, na to, da bi se uvedel na ženskem učiteljskem pouk v šolski higieni po posebno v to določenem zdravniku. — Končno so dosegli prizadevanja zaslužnega ravnatelja popoln uspeh, tako da je smatrati pouk zagotovljen. V slovenskem oddelku bo poučeval zdravnik dr. Ernest Dereani, v laškem oddelku pa zdravnik dr. Viktor Pavis. Pouk se bo vršil v I in IV. tečaju, in sicer po dve uri v tednu v I. in po eno uro v tednu v IV. tečaju. — Uvedba pouka v zdravilstvu na ženskem učiteljskem je neprecenljive važnosti toliko za šolske otroke kakor tudi za bodoče učiteljice, ki jim bo koristil še prav posebno v slučaju, da se poroče in postanejo kdaj zakonske matere; saj nihče ne prihaja tolikokrat v položaj kakor ravno matere, ko jim je čisto nujno treba poznanja vsaj elementarnih pravil zdravilstva.

Boj proti trakulji. V Zedinjenih državah, zlasti v južnih mestih, je trakulja jako razširjena. Posebno so tej bolezni podvrženi ubožnejši sloji, ki malo gledajo na snago ter niso izbireni v življanju mesnih jedi. Da se prepreči nadaljno razširjanje trakulje, je ameriški milijonar John D. Rockefeller daroval posebni komisiji, ki ima nalogo, da natančno prouči to bolezen, 1 milijon dolarjev.

Epilepsija in nje odpravljenje je bila poseben predmet natančnih in velevažnih obravnav mednarodnega zdravniškega kongresa v Budapešti. Kako dalekosežen pomen se pripisuje temu predmetu, izhaja odod, da se je za odpravljanje epilepsije konstituirala mednarodna liga, katere centrala je Budapešta. Budapeštanski specialni zdravnik dr. Aleksander B. Szabo se že več let z uspehom trudi, da bi raziskal problem zdravljenja epilepsije in svoj že preizkušeni zdravilni način trpečim napravil dostopen s tem, da na vprašanja epileptičnim bolnikom radovoljno daje pojasnila.

Serum proti raku. V Koloniji je izumil učenjak dr. Oto Schmidt serum proti raku. Poizkusi na miših in podganah so se izvršno obnesli.

Zastrupljenje z alkoholom. 5, 6 in 8 let stari otroci branjeve Ditmer v Korneuburgu so pili v njeni odsotnosti orehovca. Vsi so zboleli in 5 letna Ana je komaj čez dva dni prišla k zavesti. — Svarite vedno mladino pred uživanjem alkohola.

Iz slovanskih pokrajin.

„Slovanski Dom“ v Sarajevu. „Česka beseda“ v Sarajevu je razposlala na vsa sarajevska hrvaška in srbska društva spomenico, v kateri jih poziva na skupni in slojni odpor proti navali tujih elementov. Spomenica pravi med drugim: „Nemci si hočejo zgraditi „Das deutsche Haus“, za to je treba nam Slovanom, da si kot odgovor na to sežidamo svoj „Slovanski Dom“. Dasi smo mi sami tu slabi, vendar imamo za sabo silne brate. Čehi nas bodo duševno in gmotno podpirali, a tudi simpatije naših prekosavskih bratov so nam zagotovljene.“ — Vsa društva so se odzvala pozivu. Po raznih posvetovanjih se je sklenilo da se z združenimi močmi čim najprej prične z gradbo „Slovanskega Doma“, ako bi Nemci v Sarajevu hoteli ustanoviti stalno nemško gledališče, se bodo tudi Slovani pobrigali, da se osnuje stalno slovansko gledališče.

Dva milijona za umetnike. Ruski profesor dr. J. Konidži je te dni poklonil novemu društvu ruskih umetnikov za podpiranje ruske umetnosti svoje posestvo na Krimu, ki se ceni na 2 milijona rublov.

Krakov — velemesto. Cesar je sankcioniral zakon gališkega dež. zbora, ki določa, da se krakovski občini pridruže neke sosedne občine. Tako šteje sedanjí Krakov nad 100.000 prebivalcev.

Svečanost petrograjskega „Sokola“. Predproše sobote je slavil petrograjski „Sokol“, ki šteje sedaj sto članov, veliko svečanost. Preselil se je namreč v nove prostore, ki mu jih je prepustilo ministrstvo komunikacij

v Sadovi ulici št. 50. Svečanosti so prisostvovali mnogi odličnjaki, kakor minister komunikacij S. V. Buchlov, namestnik ministra prosvete L. A. Georgievsky, admiral Viren, senator N. A. Sultan, general Volodimirov in mnogi drugi. Podpredsednik društva Reiman je imel krasen govor, v katerem je naglašal, da je sam car priznal važnost Sokolstva s tem, da je izdal ukaz, da se sistem sokolske telovadbe uvede v vojsko in mornarico. Ker se v Rusiji sokolska društva številno množe, se ustanovi sokolska zveza za vse carstvo.

Hrvaška opereta v Frankfurtu. Albinjeva opereta „Baron Trenk“, ki je že na Dunaju dosegla lep uspeh, se je te dni igrala v Frankfurtu. „Frankfurter Zeitung“ prinaša precej obsežno in prav prijazno kritiko. Pravi med drugim: „Glasba, ki jo je napisal Feliks pl. Albin, se dviga n. pr. v melodramu prvega dejanja ter v velikem prizoru med Trenkom in Lidijo popolnoma v operno.“

Hrvaški književniki, ki so se bolj zaradi osebnosti, nego zaradi načel razcepili v dve skupini, se dogovarjajo sedaj, kako bi se zopet sešli na skupnem delu. Iz Zagreba poročajo, da „Matica Hrvatska“, ki je zbrala okolo sebe konservativnejše elemente, pojde na roko književnikom okolo „Savremenika“ („društvo hrvatskih književnikov“), s tem, da preneha s publikacijo svojega „Glasa Matice Hrvatske“ in da bo izdatno podpirala „Savremenik“. S tem bi končal razpor, ki je bil na veliko škodo napredku hrvaške književnosti.

Prisilno krščenje Židov v Rusiji. Nekoliko časa sem so se Židje zopet začeli v večem številu naseljevati na Angleškem. „The Weekly Chronicle“, ki se boji židovske poplave, je pri nekaterih židovskih naseljenih rodovinah povprašal po vzrokih, zakaj so odšli iz Rusije. Te so mu odgovorile, da so zbežale iz Rusije, ker se boje prisilnega krščenja. Odrredbo nekaterih guvernerjev, da imajo židovski otroci pohajati kristjansko službo božjo in da se ima povodom molitve za carja postaviti na sinagogo križ, smatrajo Židje kakor začetek prisilnega pokrščenja.

Slovenec v ameriškem državnem svetu. Matija Nemančič v Jolietu je edini Slovenec in Slovan, ki se udeležil konvencije v New Orleansu glede predlagane zgradbe kanala od Čikage do Mehikanskega zaliva. Nemančič je odpotoval z jolietso delegacijo v St. Louis, kjer se je pridružil predsedniku ameriške republike Taftu in njegovemu spremstvu na vožnji po reki Misisipi navzdol do New Orleansa.

Maksim Gorki — ravnatelj gledališča. Maksim Gorki misli kmalu prevzeti vodstvo neke ruske gledališke družbe, s katero misli gostovati po večih ruskih in vseh evropskih glavnih mestih. Zadnje mesece svojega bivanja na otoku Capri je uporabil v to, da je še dovršil neko dramo.

Strossmayerjev spomenik. Društvo hrvaških umetnikov je imelo že dni sejo, na kateri se je razpravljalo o oddaji del za Strossmayerjev spomenik. Po daljši debati je sklenilo priporočati, naj se javna konkurenca ne razpiše, marveč naj se kratkim potom povabita zagrebška kiparja Frangeš in Valdec, naj napravita načrte za spomenik. Ako bi ti načrti ne ugajali, naj se pozove kipar Meštrovič, da predloži svoje načrte. Istočasno je imel sejo tudi klub hrvaških inženirjev in arhitektov, ki je razpravljal o istem vprašanju. Ta je sklenil, naj se razpiše javna konkurenca, ki se je imajo pravico udeležiti vsi jugoslovanski umetniki, v prvi pa naj seveda pridejo v poštev hrvaški umetniki.

Shod slovanskih umetnikov se je vršil v Prerovu na Moravskem. Udeležili so se ga za Poljake: Kossak, Fetmajer, Kowalski, Żelechowski in Wodzinowski; za Bolgare: Bojimov in Badjov; za Hrvate: Auer in Dežković; za Slovence: Vesel; Jugoslovansko „Lado“ je zastopal prof. Vešin iz Sofije, praškega „Maresa“ prof. Sucharda in „Jednoto“ Kalvoda; „Sdruženi morav. umelcu“ pa so zastopali Bažek, Havelka, Jaronek, Lolek, Fr. Uprka in Kafka. Debatiralo se je o nameravani vseslovanski umetniški razstavi, ki jo je bil predlagal pisatelj Sienkiewicz; poslal se mu je s shoda pozdravni telegram. Razstava bo v Krakovu l. 1911. Pred tem pa bo v Krakovu manjša razstava slovanskih umetnikov v spomin na zmago pri Grünwaldu.

Razgled po šolskem svetu.

Hrvaški učitelj v Ameriki. Kakor poroča oseška „Drau“, je sklenil baron Rauch za sedaj odpustiti dva hrvaška učitelja, da morata v Čikago in Pittsburgu tamošnjim hrvaškim otrokom deliti pouk: Izostati smeta dve leti in dobita letne plače 5000 K.

Ureditve učiteljskih plač na Hrvaškem. Pri deželni vladi v Zagrebu se je vršila anketa glede ureditve učiteljskih plač, katere so se udeležili zastopniki učiteljske zveze in šolski nadzorniki. Zelnje učiteljstva se bodo pri končni redakciji tozadevnega zakonskega načrta kolikor mogoče upoštevali, kakor je zatrdil predsednik ankete, vitez Trnski.

Milijonski dar češki „Osrednji Šolski Matici“ je dosegel 15. pref. m. vsoto 282.120 K 12 h.

Velik legat varšavskemu vseučilišču. Poljak Narbutta, bogat posestnik, je zapustil varšavskemu vseučilišču legat 400.000